

Marovit se po vsih učenih slavenskih jezikoslovcih izpeljati ima od besede mar, mreti, zato Marena boginja smerti pri severnih Slavenih. Pa tudi imé Serotin je vzeto iz bogočastja Svatovitovega. Razun preimen Jarovit, Rujevit, Borovit je tudi Svetovit imel priime Serovit \*).

Jaz mislim, da beseda Sero ima koreniko v sanskritki besedi „sur“ novoslovensko zora, poljski zura, strahlen, glänzen, kateri je tudi gerčka σειο spodobna v koreniki in pomenu, ali pa v sanskritski besedi „sar“ gehen, bewegen. Bodi si v edni ali drugi, zmiraj se nanaša na Svetovita. Da so stari Slovenci, kakor mi zdaj po svetnikih, imena svojim otrokom po svojih bogovih prilagali, kažejo, rimski spominki v Noriku in Panonii. Na njih se najde: Verinus, po veru Višnutovem, Apiarius po boginji zemlje Apie, Veranus, po beranu (ovnu) indoslavenskega boga Agni — Hamona, Velevisianus po Višnutu, Amyanthus (Amoslav) po Ami, černi strani ženske polovice boginje Žive itd.

Tako smo našli pri severnih Slavenih Lvaraz in pri južnih Lvasila (glej „Novice“ Nr. 16) in smo vidili, da je pomen zmiraj enak. Tempelj Mythra je stal na rogatčki gori, kakor najdeni kamni pričajo, in mesto najdenja omenjenega kamna ni dalječ proč. Še keršanska cerkva sv. Vida pomeni, da so katoliški mašniki v ložjo odvajenje in pozabljenje na paganskega Svatovita, keršanskega svetnika s sličnim imenom podložili. Sicer zdanja cerkva ni tako stara, da bi njeni početek se imel v rimskih časih iskati, — ali kdo nam more dokazati, da ni druga na tem mestu stala, ktere starost je višja od zdajne. Tako pa imamo nov dokaz, da smo stariši v naši zemlji, kakor nam nemški historiki pravijo, in da smo preje bili v verstí omikanih narodov, kakor germanski. Divjastvo so oni prinesli v naše kraje; to niso moje besede, temoč svetega moža, kateri piše: „Duša strepeče, če si pomisli na razdor naših časov; več kakor dvadeset let med Carigradom in julskimi planinami se kri preliva, v Skithii, Trakii, Makedonii, Dacii, Thesalii, v Dalmaciji in vsih stranéh Panonie; vse razdira in podira, ropa in pleni: Got, Sarmat, Quad, Alan, Hun in Markoman“ (Sv. Hieronim v pismu do Heliodora.)

## Slovensko slovstvo.

**Drobtnice za leto 1853.** Učiteljem in učencem, starišem in otrokom v podúk in kratek čas. Na svetlo dal Jožef Rozman, korar stolne Labudske cerkve in vodja škofijnega semenišča pri sv. Andreju. 8. leto. V Celovcu natisnul J. Leon.

(Konec.)

Tretji oddelek zapopade „prigodbe žalostne in vsele mladim in starim v podúk in svar“. Spisala sta jih večidel slavni vrednik in pa svitli osnovatelj „Drobtinc“. Križarske vojske so kaj mično popisane razun mnogih družih lepih povestnic.

V četrtem delu najdemo mnogo prav prijetnih in podučnih prilik in basin, spet le spisanih od ravno omenjenih dvéh nevtrudljivo pridnih gospodov. Kaj kratkočasno je popisana povest „hudič si sedeža iše, in kje ga najde?“, prilika pod naslovom „sončni mrak“ je tako lepa in resnična, da ji jih je malo para.

Posebne vrednosti je v letošnjih „Drobtincih“ 5. oddelek: „ogledalo za šolo in domačo rejo otrok“. Razun enega sestavka, ki so ga spisali slavnoznaní mojster detovodstva, gosp. Rudmaš, in enega, ki je podčerkán z J. E., so vsi spisi tega prelepega oddelka iz rok g. knezoškofa in gosp. Rozmana.

„Navod, kako bi se pervinci v nedeljskih šolah ob enem pisati in čitati (brati) ali pisaje se čitati učili,“ je vreden, da postane vodilo vsim učiteljem, katerim ni na tem ležeče, da se otroci le več let v šolo motajo, ampak da se v kratkem brati in pisati naučé. Sedanji časi so skoz in skoz bolj praktični ali djanski postali; v vsaki reči se gleda na djansko koristnost; priča tega so tudi realne šole v primeri z nekdanjimi tako imenovanimi četertimi klasi, — dandanašnji gimnazij memo nekdanjih. Le učilo v ljudskih šolah, izjemši velike hvale vredno vpeljavo nazornega učila, je oklenjeno še v spone starih časov; nadjamo se, da se tudi te bodo kmalo odpravile. Brati in pisati ni cilj in konec učénja, ampak je le sredstvo za sto družih naukov potrebnih za življenje. Kar je tedaj le stopniča za druge namene, naj se hitro doverši, brez pomude, ki je dolgočasna iskreni mladini. To se pa edino doseže, ako se otroci ob enem brati in pisati učé. Vaja branja in pisanja terpi tako potem skoz več let. Ker smo imeli pretekla leta sami priložnost se pri odrašenih možéh prepričati, da so se, učivši se le 2 dni v tednu, o enem letu dobro brati in pisati naučili, smo skoz in skoz prepričani o resnici tega, kar častiti gosp. Rudmaš pravijo, „da se bojo učenci po danem navodu o dobi enega leta, samo o nedeljah in praznicah, s pisanjem vred tako dobro čitati (brati) naučili, da bo pridnim učencem za celo življenje vstreženo“. Kolikšni dobiček za učence, ko se drugo leto že zamorejo mnogih družih za življenje potrebnih naukov učiti! „Krasopisje“ — pravijo gosp. Rudmaš dalje — „naj se pustí krasopiscom; otroci pa naj se učé pisati, kar in kolikor jim v življenju bode znati treba“. Kako resnično so te besede! Kdor vé, da fantje, ki so se skozi 3 dolge leta krasopisja učili, večidel vse to pisje pokvarijo, ko v gimnazij pridejo, bo poterdil z nami vred gosp. Rudmaševe besede. — Naj bi neprecenljivi „navod“ rodil obilen sad, — naj bi bil vodilo vsim našim učiteljem!

Kaj lepi so v tem oddelku tudi sestavki g. knezoškofa: „šiba za otroke žlahna reč“, „pričkanje pobožnega mladenca in modrijana“, „šolarsko blago za nareke in predpise“, in „sveto detinstvo“, kakor tudi sestavek gosp. J. E. „kervava šiba slabih starišev“, s kterimi se vredno družijo sestavki gosp. Rozmana: „dojivke“, „šola na vertu“ in „Amerika najdena“. Sestavek pa „kratka dogodivščina slavjanskega sveta“, ki so ga tudi gosp. Rozman spisali, je posebno krasna cvetlica tega oddelka, ki se bo gotovo vsacemu rodoljubu jako prikupila.

Poslednji oddelek zapopade pod naslovom „slovenska gerlica“ 10 pesmic, med kterimi je nam nar bolj dopadla „Zdravica“ gosp. Virk-a.

Okinčane so letošnje „Drobtince“ z zares krasnim jeklorezom sv. Metoda in Cirila, apostolov Slovanov, h kteremu so svitli knezoškof ravno tako krasen sestavek spisali.

Omeniti moramo še, da natis letošnjih „Drobtinc“ v primeri s prejšnjimi je kakor dan in noč.

Tako v vsem izvrstno napravljene „Drobtinice“ priporočamo živo vsim rodoljubom slovenskim. Slava naj jih spremlja po vsih slovenskih okrajnah!

## Novičar iz slovenskih krajev.

**Iz Tersta 20. marca.** Že štiri leta ljudje tukaj take burje ne pomnijo, kakor je včeraj bila in tudi danes še terpi, vendar se je nekoliko bolj ulegla. Vse pošte so zavolj nje zastale, in „Omnibus“, ki je bil v Ljubljano namenjen, je koj zunaj mesta prekucnila, da še danes na mestu leži. Pri novi cerkvi sv. Antona je

\*) Svantovitus, qui etiam apud alios mutato nonnihil dialecto Serovitus est nominatus (Stredowsky sacr. Mor. hist. pag. 43.)

vergla necega moža in mu je nogo zlomila. Ravno tako kakor po suhem, je tudi na morju velika nevihta, nobena barka ne more iz luke, nobena v luko. Tudi iz Benetk ne more parobrod zavolj velike nevihte odriniti. Burja piše tedaj od Reke, po celem Krasu noter do Benetk; upamo vendar, da bode kmalo potihnila, ker dolgo nikdar ne terpi, naj bode še tako huda. — 30 mladih, 9. do 14 let starih fantov iz Krasa domá, lepo v domači obleki napravljenih in v novo osnovano muzično kardo Teržaške okolice izvoljenih, je muziciralo unidan zvečer pod oknom svitl. nadvojvoda Maksa v Terstu tako moško, da gosp. vojvoda in vsi poslušavci so jih z velicim veseljem poslušali. Nadvojvoda jim je podaril verh dobre kaplice, s katero so se okrepčali, še 100 fl. za to.

**Iz Ljubljane.** Danes zamoremo veselo novico naznaniti, da tisto novo imenitno obdelovanje zemljiš s poklado glinastih podzemeljskih ceví, ki se drénaža imenuje, se bo, če vse po sreči gré, tudi na Krajskem že letošnje leto začelo, ker vse trojno, kar je k začetku tega dela potrebno, nam je že gotovo. Umetnega mojstra v tem delu nam je iz posebne prijaznosti slavna štajarska kmetijska družba, hvala ji! za nekoliko časa poslali zagotovila, — verli podpornik vsake občekoristne reči gosp. Baumgartner se je rad vdal prošnji kmetijske družbe in si bo naročil iz Marskega mašino za ceví na svoji opečnici (cegelnici), da se bojo po navetu Štajarske km. družbe ceví za drénažo domá delale; — in že imamo v Ljubljani tudi vse orodje za grabne rezati in ceví pokladati, ki je pretekli teden naravnost iz Londona prišlo po naročilu g. Terpinca, za vpeljanje novih in dobro poterjenih poprav vedno skrbnega predsednika naše kmetijske družbe. „Novice“ bojo začele kmalo prijatlom kmetijstva drénažo natanjko popisovati, da na to vižo pospešimo to važno reč od vsih strani.

### Novičar iz mnogih krajev.

Presvitli cesar so prejeli te dni iz rok novo izvoljenega kardinala in papeževega sporočnika gosp. Viale Prela-ta en zob sv. Petra, kterega so sv. oče papež z lastno roko iz čelust trupla sv. Petra vzeli in ga cesarju v poseben spominek poslali. — Nabera za Dunajsko cerkev znese dosihmal na Dunaji čez 433.845 fl., v Pragi čez 18.736 fl., v Terstu čez 18.078 fl., v Ljubljani 2437 fl. 56 kr. itd. — Mesca februara se je peljalo po ces. železnicah 181.070 ljudi, blaga pa 1.470.424 centov; dohodki so znesli 793.670 fl. — Truplo fzm. Haynau-a, ki je blizo poldrugí milion premoženja zapustil, so pripeljali 18. t. m. iz Dunaja v Gradec, kjer so ga z veliko svečanostjo pokopali. — Časniki naznanjajo, da se bivšemu ministru baronu Bruku služba austrijskega poslanca v Carigradu ponuja. — Na Laškem (v Ferari, Milani in Mantovi) so sred tega mesca spet 4 obesili, 3 pa vstrelili, ki so se prekucije 6 febr. vdeležili; 19. dan t. m. pa je maršal Radecki v razglasu iz Verone milostni razglas Njih veličanstva naznanil, da vsim tistim, ki so še v sodniški Mantovski preiskavi zapopadeni, se ima popolnoma priznati, da ne pride še več družin v nesrečo, katerih očetje so le zapeljani se velicega izdajstva vkrivili; le tisti se nimajo pomilostiti, ki so pobegnili (33 jih je) in niso pred sodbo prišli. — Gradčki knezo-škof pride nek za nadškofa na Dunaj. — Hrabri vojvoda Grahoski Jakob Vujatić je nek v Klobuku (turški terdnjavi) po groznem terpljenju umrl. Vjete Černogorce mučijo Turki grozovito. Upanje, da se bo kristjanom v Bosni po dohodu Kiamila-pašata bolje godilo, je splavalo po vodi.

Kdaj bo turško-ruske pravde konec, se še za gotovo ne vé, ker telegrafno naznanilo od 18. t. m., da se Turk terjatvam rusovskega poslanca noče vdati in da je angleško in francosko vlado na pomoč poklical, še ni popolnoma verjetno, kakor tudi to ne, da je angleški sporočnik v Carigradu poveljnika (admirala) srednjemorskih bark v Arhipelag napotil, da bo bližji pri rokah. Zlo pomenljivo pa je, kar nek Varšavsk časnik pod krilom rusovske vlade naznanja, da turško-černogorska pravda je le na videz končana in da se bojo kmalo važne reči na Bosporu godile; poslednjič pravi, da rusovske in austrijske dežele se bojo proti jugu razširile, pruska vlada pa bo za odškodnino en del kraljestva Poljskega dobila. „Allg. Zeit.“ pravi: kdor vé, da v Varšavi noben časnikar ne smé narmanjši besedice pisati, ki ni povoljna vladi, bo lahko prevdaril pomenljivost rečenega. — Nov predsednik amerikske ljudovlade, general Pierce, je bil 4. dan t. m. v Washingtonu z veliko slovesnostjo na čelo vlade postavljen; v prvem svojem govoru je obljubil, da si bo terdno prizadeval mir in prijaznost s celim svetom ohraniti.

### Klepec.

(Dalje.)

Na gradu strašno deva pisne,  
Do Boga se v nebesa čuje.  
S tim hipom vse potihne zgoraj,  
Le bolj derhal krohoče spodej,  
Le bolj vriščijo Turki spredej.  
Zastoka groze knežji tabor,  
Na beg se vojska opoteče,  
I zdaj je bilo vse zgubljeno.  
Pa v hipu tem pred verste blede  
Mladeneč nagloma prisope,  
Obstati jim ukaže ostro.  
Do Turka se ukaz razleže —  
I vojska sluša ga osupna.  
Kdo je mladeneč tako derzni?  
Odkod prižene ga nesreča?  
Alj Turkov li ne vidi spredej,  
Ki so se ko volkovi gladni  
Za plašnimi kristjani vsuli?  
Pri Uni, na pokrajni turškej,  
Je slišal snoci govorico,  
Kak se ukrade turski aga  
S tovarši strašnimi čez reko.  
Začuti v sercu bol neznano,  
Ter se za sledom zdajci vzdigne.  
I že stoji na čelu vojske,  
Že se ko smertni Angel Turkom  
S perutami viharja bliza.  
V desnici silen porat \*) suče,  
Kervavega pomora orod,  
Po stegnu se mu sablja vije,  
Ognjena kača britkozoba;  
V očeh pa čuden plamen bliska,  
Sovražnikom mertudi serca.  
Ko ga ugleda turska vojska,  
Je v hipu noga vsim zastala.  
I sleherni tadaj osupne,  
Sam ni osupnul Hasan-aga,  
Timveč, psovaje njih zastanek,  
Tako tovarše plahe kara:  
»Strahljivci, rajkljin vi ste porod,  
»Ne pa sinovi turskih mater,  
»Le nisko se stiskajte k zemlji,  
»Gledé plašno po ubežišči,  
»Kjer je zalajal pes pred vami.  
»Res materi v sramoto niste!«  
(Dalje sledi.)

\*) Porat je bít, tolkaču podoben, s katerim so naši Slovenci nekdaj Turke mahali. Po Krajskem se to orožje še sémtertjé med šaro na izbah najde. Izpeljan je od besede »ratiti«, kar je toliko, kakor biti.